

Hervorming pro-Deobijstand: tijd voor (re)actie?

In maart 2015 heeft minister van Justitie Koen Geens zijn justitieplan bekendgemaakt. Hij kondigde vier potpourriwetten aan en een hervorming van het systeem van juridische bijstand. De hervorming van de juridische bijstand wordt momenteel besproken in een 'interkabinettenwerkgroep'. Advocaten Lies Michiels en Ivo Flachet vinden dat het te snel dreigt te gaan, 'gezien de snelheid waarmee de andere potpourriwetten door het parlement worden gejaagd'.

Lies Michiels en Ivo Flachet

Het uitgangspunt van de regering is dat er een overconsumptie zou zijn van de juridische bijstand. Om het systeem betaalbaar te houden 'wordt er gestreefd naar minder procedures', lezen we in de plannen van minister Geens. Om dat doel te bereiken plant de regering vier maatregelen:

- Een eerste maatregel betreft de invoering van een meervoudig remgeld. Er zou een bijdrage gevraagd worden voor een eerste advies en bij de start van iedere procedure. Mensen die recht hebben op juridische bijstand zullen dus 'afgeremd' worden.
- Een tweede reeks maatregelen handelt over de voorwaarden om recht te hebben op een pro-Deoadvocaat. De voorwaarden zullen verstrengd worden door het afschaffen van het onweerlegbaar vermoeden van onvermogen en door 'rekening te houden met alle inkomens'. In concreto komt dat er vooral op neer dat er extra documenten gevraagd zullen worden om het onvermogen te bewijzen. Daardoor zal het aantal personen dat effectief recht heeft op juridische bijstand verminderen.
- Ten derde voorziet het plan in 'versterkte controles' zowel op gebruikers van de juridische bijstand als op de advocaten die hen bijstaan. De 'actoren moeten geresponsabiliseerd worden', zo klinkt het. Er wordt een versterking gepland van de mogelijke (lees verplichte?) terugvordering van onterecht ontvangen juridische bijstand en een herziening van de sanctieprocedure in geval van 'misbruik door de advocaat'. Wat dat concreet zal inhouden weten we nog niet.
- Tot slot wordt een hervorming van de nomenclatuur vooropgesteld. Dat is de lijst van het aantal punten waar een advocaat recht op heeft voor een welbepaalde procedure.

In de wandelgangen circuleert sinds begin 2014 een voorstel opgesteld door confrater De Somer. Dat voorstel is gebaseerd op het idee '1 uur = 1 punt = 75 euro' en het voorziet in een meer variabel systeem van punten. Op zich een goed idee. Maar de voorwaarde opdat zo'n systeem niet leidt tot een serieuze vermindering van de pro-Deovergoeding is dat de financiering gebeurt op basis van een open enveloppe en dat 1 punt effectief 75 euro waard is. Dat die eerste voorwaarde niet vervuld is, staat letterlijk in het justitieplan. Met een gesloten enveloppe geschiedt de financiering van de juridische bijstand op basis van een vastgelegd bedrag en is ze niet gekoppeld aan de noden van de bevolking noch het aantal gewerkte 'punten'. Wat de waarde van het punt betreft, zouden er gesprekken zijn tussen de ordes en het kabinet Geens. Het spreekt voor zich dat als de vergoeding per punt vermindert, dat niet enkel ernstige gevolgen heeft voor de advocaten die veel pro Deo werken maar ook nefaste gevolgen voor de kwaliteit van de bijstand.

Dit jaar dreigt er al een serieuze verhoging te zullen zijn van het aantal ingediende punten, zowel door de toenemende Saldubijstand als door de algemene sociale achteruitgang, die ervoor zorgt dat steeds meer cliënten beroep doen op de juridische bijstand. Ook de invoering van de btw op advocatendiensten is daar niet vreemd aan. Dat heeft een dubbel gevolg. Zij die recht hebben op een pro-Deoadvocaat maken meer gebruik van dat recht. Zij die niet genoeg geld hebben voor een advocaat en toch geen recht hebben op bijstand staan in voor hun eigen verdediging. Zo stelde bijvoorbeeld de Franstalige Gezinsbond vast dat steeds meer mensen zonder advocaat voor de familierechtbank verschijnen.

Een piste van de minister om een deel van de besparing te kunnen opvangen is de oprichting van een Fonds voor juridische bijstand. Maar hoe dat fonds gefinancierd zou worden, is nog onduidelijk.

MOOIE WOORDEN

De hervorming van de juridische bijstand wordt met veel mooie woorden verkocht. Er wordt lippendienst bewezen aan

het principe van 'een gelijke toegang tot justitie voor de minstbedeelden'. Maar alle concrete voorstellen gaan in de omgekeerde richting. Ze komen bovenop alle maatregelen van de regering die het gerecht nog minder toegankelijk maken voor de modale burger, denk maar aan de verhoging van de griffie- en rolrechten en het feit dat het voeren van een procedure sinds potpourri I nog moeilijker wordt.

Eigenlijk zou de groep die recht heeft op volledige of gedeeltelijke rechtsbijstand eerder uitgebreid dan ingeperkt moeten worden. Alleen op die manier kan het grondwettelijk recht op juridische bijstand ook feitelijk worden gegarandeerd. In plaats van een serieuze herfinanciering van het systeem, in plaats van het belonen van kwaliteitsvol werk van advocaten, in plaats van het meer bekend maken van het belang van juridische bijstand voor iedereen,... wordt het systeem nu verstrengd en ondergefinancierd.

Lies Michielsen en Ivo Flachet zijn advocaten en medewerkers van het platform 'Recht voor Iedereen'. Het platform heeft een petitie lopen die een herfinanciering vraagt van de juridische bijstand.